

Акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Наглядової ради протокол
№ 10/23 від 19.05.2023

Положення про Напрямок «Внутрішній Аудит»

Реєстраційний номер: 2023/7153818

Гриф документа: відкритий

Дані про затвердження:

рішення Наглядової ради, протокол № 75/22 від 23.12.2022;

рішення Наглядової ради, протокол № 35/22 від 04.08.2022;

рішення Наглядової ради, протокол № 37/21 від 08.07.2021;

рішення Наглядової ради, наказ № Е.15.0.0.0/4-312 від 06.11.2020

Зміст

1. Вступ	3
1.1 Терміни, що використовуються у цьому документі, мають наступні значення:	3
1.2 Мета даного Положення	3
1.3 Роль Внутрішнього аудиту	4
1.4 Загальні принципи	4
1.4.1 Незалежність та об'єктивність	4
1.4.2 Повноваження	5
1.4.3 Професійна компетентність та належна обачність	6
1.4.4 Добропорядність та етика	6
1.4.5 Кваліфікація, досвід та компетентність	6
1.4.6 Програма із забезпечення та підвищення якості	7
1.5 Співпраця із Зовнішнім аудитором	7
1.6 Бюджет Напрямку "Внутрішній аудит"	8
1.7 Підпорядкування	8
2. Сфера діяльності Внутрішнього аудиту	8
2.1 Діяльність з надання впевненості	8
2.2 Консультаційна діяльність	9
3. Аудиторська перевірка дочірніх компаній	10
4. Процес аудиту	10
4.1 Цикл аудиту	10
4.2. Річний план аудиту	11
4.3 Типи аудитів	11
4.4 Планування та проведення аудиторської перевірки	12
4.5 Звітування про результати аудиторської перевірки	13
4.5.1 Стандарти звітів	13
4.5.2 Обговорення результатів аудиторської перевірки	13
4.6 Ескалація	15
4.7 Контроль виконання	15
4.8 Квартальна звітність	16
4.9 Річна звітність	17
5. Організаційна структура	17
6. Прикінцеві положення	18
Додаток 1	19
Додаток 2	20
Додаток 3	24
Додаток 4	26

1. Вступ

1.1 Терміни, що використовуються у цьому документі, мають наступні значення:

- **Аудитор** – співробітник Напрямку “Внутрішній аудит” або будь-яка інша особа, призначена в якості члена групи аудиторів.
- **Аудиторське завдання** – аудиторська перевірка.
- **Банк** – ПриватБанк.
- **ВА** – Внутрішній аудит.
- **ГО** – Головний Офіс
- **ІБ** – Інформаційна безпека
- **ІВА** – Інститут Внутрішніх Аудиторів – Міжнародний, загально визнаний адвокат, викладач та розробник стандартів, керівних засад та сертифікатів у професійній діяльності внутрішніх аудиторів.
- **ІТ** – Інформаційні технології.
- **Керівник НВА** – Керівник Напрямку “Внутрішній аудит”.
- **Кодекс етики** – частина Міжнародних стандартів Професійної практики Внутрішнього аудиту, загальні етичні норми, ухвалені Радою зі Стандартів аудиту, які визначають принципи етики та норми поведінки, яких слід дотримуватись внутрішніми аудиторами при виконанні ними службових обов’язків. Детальний зміст цих принципів представлений у Додатку 4.
- **Кодекс поведінки (етики) Банку** – внутрішній документ Банку, вимог якого повинні дотримуватись всі працівники Банку
- **НБУ** – Національний Банк України.
- **НВА** – Напрямок “Внутрішній аудит”.
- **ПЗПЯ** – Програма із забезпечення та підвищення якості – дозволяє здійснювати оцінку діяльності функції Внутрішнього аудиту, її відповідності Стандартам, а також оцінку того, чи застосовують внутрішні аудитори у своїй діяльності норми Кодексу етики. Програма також дозволяє оцінювати дієвість та ефективність діяльності Напрямку "Внутрішній аудит" та визначає можливості для її удосконалення.
- **ПриватДок** – система електронного документообігу Банку.
- **Стандарти** – Міжнародні Стандарти Професійної Практики Внутрішнього Аудиту.
- **Співробітник, відповідальний за контроль якості** - співробітник Управління Методології, контролю якості та звітності, який відповідає за здійснення перевірок якості проведених завдань.
- **Функція внутрішнього аудиту** – незалежна, об’єктивна діяльність по наданню послуг із консультування та надання впевненості, яка має сприяти організації у вдосконаленні її діяльності. Внутрішній аудит сприяє організації у досягненні її цілей застосовуючи систематичний та добре налагоджений підхід в оцінці та вдосконаленні процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.
- **Інші терміни** використані у значеннях, визначених законодавством та нормативними актами України та Міжнародними стандартами внутрішнього аудиту.

1.2 Мета даного Положення

Метою цього документу є визначення ролі, принципів, організації, завдань та процесів внутрішнього аудиту у ПриватБанку (надалі за текстом – Банк) для забезпечення ефективного функціонування Напрямку "Внутрішній аудит".

Положення про Напрямок “Внутрішній аудит” (тут і далі – Положення) є основним документом, який спрямовує та регулює діяльність Напрямку “Внутрішній аудит” (тут і далі – НВА).

Дане Положення було розроблене на основі норм чинного законодавства, згідно Законів України «Про банки і банківську діяльність», інших законодавчих актів та нормативно-правових актів Національного Банку України.

У своїй діяльності НВА керується наступними документами:

- Закон України «Про Банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000.
- Постанова Національного Банку України №311 від 10.05.2016 «Про затвердження Положень про організацію внутрішнього аудиту в банках України».
- Постанова Національного Банку України №88 від 02.07.2019 «Про затвердження Положень про організацію системи внутрішнього контролю у банках України та банківських групах».
- Статут Банку.
- Накази, розпорядження Банку, регулятивні документи та інші внутрішні документи Банку.
- Стандарти Внутрішнього аудиту та Кодекс етики.

Створення та ліквідація НВА, а також зміна його організаційної структури розглядаються Комітетом з питань аудиту та затверджуються Наглядовою Радою Банку. Більш детальна інформація щодо створення та зміни організаційної структури наведена у Розділі 5.

Керівництво діяльністю НВА здійснює Керівник Напрямку Внутрішній аудит (далі - Керівник НВА). Під час відсутності керівника НВА (відпустки, відрядження, хвороба) виконання його обов'язків покладається на одного із його заступників на підставі відповідного наказу по Банку.

Усі співробітники НВА призначаються та звільняються наказом Голови Правління Банку або іншою службовою особою в межах повноважень, наданих їй відповідним наказом Голови Правління Банку, згідно порядку, передбаченого нормами внутрішнього трудового розпорядку та чинного трудового законодавства. Виключенням з вищезазначених правил є посада Керівника НВА, який призначається та звільняється рішенням Наглядової Ради Банку. Кандидатура Керівника НВА підлягає узгодженню з Національним Банком України згідно порядку, встановленому законодавством. Рішення про звільнення Керівника НВА не за його власною ініціативою обов'язково має узгоджуватись із Національним Банком України.

1.3 Роль Внутрішнього аудиту

Внутрішній аудит – це незалежна діяльність із надання впевненості та консультування, направлена на додавання цінності (користі) та вдосконалення діяльності Банку шляхом запровадження систематичного та послідовного підходу до аналізу даних та процесів. Внутрішній аудит є невід'ємною частиною механізмів внутрішнього контролю Банку, і має наступні цілі:

- Досліджувати та оцінювати ефективність управління ризиками, внутрішнього контролю, процесів корпоративного управління, а також відповідність усієї діяльності і процесів загалом, незалежно від того здійснюються вони власними ресурсами або сторонніми організаціями.
- Сприяти досягненню цілей Банку шляхом проведення ретельного аналізу та надання рекомендацій з вдосконалення діяльності та процесів.

1.4 Загальні принципи

1.4.1 Незалежність та об'єктивність

Напрямок "Внутрішній аудит" має створюватись в межах організаційної структури Банку на засадах, що зумовлюють його незалежність від операційних підрозділів Банку. В межах такої

структури Напрямок "Внутрішній аудит" підпорядковується і є підзвітним Наглядовій Раді Банку через Комітет з питань аудиту.

Напрямок "Внутрішній аудит" є незалежним у виконанні своїх завдань. Перш за все, гарантується те, що від Напрямку "Внутрішній аудит" не вимагається слідувати вказівкам, які надаються співробітниками або керівниками банку, залученими до перевірки, при підготовці звітів та оцінці результатів аудиторських перевірок. Право Правління Банку робити запит на проведення додаткових аудиторських перевірок (діяльності із надання впевненості, наприклад, спеціальних розслідувань) не порушує незалежності Напрямку "Внутрішній аудит". Такі запити виносяться на розгляд Комітету з питань аудиту, а після їх затвердження проводиться аудиторська перевірка.

Керівник НВА та внутрішні аудитори банку зобов'язані уникати конфлікту інтересів. З метою досягнення рівня незалежності, необхідного для ефективного виконання покладених функцій, Напрямок "Внутрішній аудит" повинен мати безпосередній та необмежений доступ до Наглядової Ради та Правління Банку. Під незалежністю також розуміється і відсутність випадків, коли винагорода внутрішніх аудиторів, у тому числі і Керівника Напрямку "Внутрішній аудит" Банку, пов'язана з фінансовими результатами тих структурних підрозділів, в яких проводиться аудиторська перевірка. Загрози незалежності мають відстежуватись на рівні кожного внутрішнього аудитора, завдання та на функціональному і організаційному рівнях.

З метою забезпечення об'єктивності Напрямок "Внутрішній аудит" не залучається у поточну діяльність Банку або процедури контролю. Натомість, кожний бізнес-підрозділ відповідає за власний внутрішній контроль та його ефективність. Співробітники Внутрішнього аудиту не мають виконувати завдань, що не пов'язані з функціями аудиту. З метою дотримання об'єктивності, аудитори мають проходити ротацію в межах Напрямку для того, щоб уникати перевірки одного й того ж елементу Всесвіту аудиту упродовж трьох років поспіль. За умови гарантування незалежності Напрямку "Внутрішній аудит", він може виконувати дорадчу функцію для керівництва або інших організаційних підрозділів Банку.

При переведенні співробітників з інших організаційних підрозділів до Внутрішнього аудиту має бути передбачений відповідний перехідний період, зазвичай, терміном в один рік, упродовж якого такі співробітники не допускаються до виконання будь-яких завдань з аудиту у сферах їхньої попередньої відповідальності, що могло б порушувати заборону на перевірку та оцінку власної діяльності.

Як правило, співробітникам з інших організаційних підрозділів Банку не мають доручатись завдання Напрямку "Внутрішній аудит". Однак, Внутрішній аудит має право залучати співробітників інших організаційних підрозділів Банку у перевірки. Має гарантуватись те, що дане залучення не порушуватиме незалежність співробітників інших організаційних підрозділів.

Напрямок "Внутрішній аудит" має право користування послугами зовнішніх постачальників з метою виконання певних завдань з аудиту. Пропозиція щодо передачі аудиторських послуг на аутсорсинг подається на розгляд Комітету з питань аудиту та Наглядовій Раді на затвердження.

1.4.2 Повноваження

Для забезпечення виконання своїх обов'язків Напрямку "Внутрішній аудит" має бути надано повне, необмежене право доступу до інформації. Напрямок "Внутрішній аудит" повинен мати повний, вільний та необмежений доступ до усіх підрозділів, документів, майна та співробітників для виконання будь-якого аудиторського завдання за умови дотримання конфіденційності та збереження документів та інформації. Це право має бути гарантовано на постійній основі. З огляду на це, Напрямок "Внутрішній аудит" має негайно забезпечуватись необхідною інформацією, документацією та можливістю вивчення діяльності Банку, процесів та інформаційних систем. Напрямок "Внутрішній аудит" має право розподіляти ресурси, встановлювати періодичність, обирати теми, визначати обсяги роботи, застосовувати

методи, необхідні для досягнення цілей аудиторської перевірки та підготовки звітів. Напрямок "Внутрішній аудит" має право отримувати допомогу від відповідних співробітників Банку, а також інші спеціалізовані послуги в межах або поза межами Банку з метою виконання аудиторського завдання.

Напрямок "Внутрішній аудит" має бути своєчасно проінформований щодо:

- Будь-яких розпоряджень або рішень Правління Банку, що можуть стосуватись його діяльності – істотних змін у стратегії Банку щодо управління ризиками, методів та процедур діяльності Банку, впровадження нових продуктів та змін в операційній діяльності Банку на ранній стадії їх впровадження.
- Результатів будь-яких зовнішніх аудиторських перевірок – звіти про такі перевірки мають негайно надаватись Напрямку "Внутрішній аудит".
- Про ініціювання офіційних перевірок та їх результати, інформацію про результати перевірок контролюючих органів Банку.

1.4.3 Професійна компетентність та належна обачність

Внутрішні аудитори мають володіти знаннями, навичками та іншими компетенціями, необхідними для виконання ними своїх функціональних обов'язків. Вони повинні прагнути відповідати Стандартам. Керівник Напрямку "Внутрішній аудит" забезпечує, щоб аудитори були досвідченими та здійснювали належну професійну експертизу під час виконання своїх обов'язків.

1.4.4 Добропорядність та етика

Від внутрішніх аудиторів очікується, що вони демонструватимуть найвищий рівень доброчесності, необхідний для забезпечення довіри до аудиторів та їх професійного судження.

Очікується також, що вони виступатимуть взірцем дотримання Кодексу поведінки (етики) Банку та Кодексу етики ІВА.

1.4.5 Кваліфікація, досвід та компетентність

1. Усі співробітники Напрямку "Внутрішній аудит" повинні мати кваліфікацію, досвід та навички оцінки ризиків, притаманних діяльності Банку. Крім того, співробітники НВА повинні володіти знаннями про комерційну діяльність Банку, його цілі та стратегії, правові норми, внутрішні положення та ринкові стандарти, та мати здатність давати оцінку цим питанням, інформувати вище керівництва щодо будь-яких проблем. Всі аудитори повинні володіти українською мовою.
2. Співробітники НВА повинні забезпечувати належне виконання своїх службових обов'язків. Відповідна оцінка співробітників НВА здійснюється Керівником Напрямку "Внутрішній аудит" з урахуванням професіоналізму, моральних та етичних цінностей, що забезпечують відповідне та належне виконання службових обов'язків, зокрема: сумлінність, чесність, об'єктивність, неупередженість, відповідальність, професійні знання та професіоналізм у роботі.
3. Співробітники НВА повинні мати відповідну підготовку, необхідну для виконання своїх службових обов'язків, а також в подальшому брати участь у навчанні для вдосконалення набутих знань. Навчання може бути розроблено з урахуванням окремих потреб співробітників НВА та охоплювати як теоретичні знання, так і їх практичне застосування. Навчання – це планомірний та безперервний процес.
4. Кожен співробітник НВА дбає про свій професіональний розвиток за допомогою, серед іншого, самоосвіти та участі у зустрічах, тренінгах та конференціях.

5. У разі недотримання Антикорупційної програми банку працівники несуть дисциплінарну, адміністративну та іншу відповідальність відповідно до чинного законодавства.

Більш детальна інформація про кваліфікацію, довід та компетенції усіх співробітників Напрямку "Внутрішній аудит" наведена у відповідних Посадових інструкціях.

1.4.6 Програма із забезпечення та підвищення якості

Внутрішній аудит дотримується Програми забезпечення та підвищення якості (ПЗПЯ), що охоплює усі аспекти діяльності Внутрішнього аудиту. Ця Програма включає оцінку відповідності діяльності НВА Стандартам, оцінку стосовно того, чи застосовується внутрішніми аудиторами Кодекс етики ІВА і чи відповідає Напрямок "Внутрішній аудит" чинним Регулятивним положенням. Програмою також передбачено оцінку ефективності та дієвості Внутрішнього аудиту та визначення можливостей для удосконалення.

Керівник Напрямку "Внутрішній аудит" має інформувати Комітет з питань аудиту та Наглядову Раду про Програму забезпечення та підвищення якості, у тому числі про результати щорічної оцінки своєї діяльності та зовнішньої оцінки, що здійснюється принаймні кожні п'ять років зовнішнім кваліфікованим та незалежним оцінювачем, або групою оцінювачів, які не є працівниками Банку.

Щорічна самооцінка якості, проводиться раз на рік та представляється на розгляд Комітету з питань аудиту та Наглядовій Раді. Власна оцінка діяльності має проводитись шляхом аналізу організації Напрямку "Внутрішній аудит", виконання аудиторських завдань та звітування стосовно виконання Річного Плану аудиторських перевірок. Крім цього, після виконання кожного аудиторського завдання команда аудиторів має перевірити та задокументувати відповідність внутрішнім положенням при проведенні аудиторської перевірки, що передбачено методологією Внутрішнього аудиту.

Комітет з питань аудиту та перевірені підрозділи також здійснюють оцінку результатів діяльності Напрямку "Внутрішній аудит" згідно вимог Програми забезпечення та підвищення якості (ПЗПЯ).

Крім цього, проводиться постійна перевірка якості. Після виконання кожного аудиторського завдання співробітник, відповідальний за контроль якості, перевіряє та документує відповідність аудиторських процедур вимогам внутрішньої методології Внутрішнього аудиту. Результати перевірки представляються у щоквартальному звіті перевірки якості, який затверджується керівником НВА.

1.5 Співпраця із Зовнішнім аудитором

Керівник Напрямку "Внутрішній аудит" має забезпечити можливість обміну інформацією між підрозділом Внутрішнього аудиту та Зовнішнім аудитором Банку з питань проведення внутрішнього аудиту, у тому числі порядку застосування відповідних процедур аудиту.

Взаємодія та обмін інформацією між Внутрішнім аудитом та зовнішнім аудитором Банку мають здійснюватися у відповідності з вимогами законодавства України та внутрішніх документів Банку стосовно зберігання, захисту, використання та розкриття інформації, що становить банківську та комерційну таємницю.

Внутрішньому аудитору має надаватись план та програма перевірки річної фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та інша інформація щодо перевірок фінансово-господарської діяльності Банку, що здійснюються зовнішнім аудитором Банку.

Упродовж співпраці із зовнішніми аудитором під час аналізу фінансової звітності Банку, на початковій стадії зовнішньої аудиторської перевірки, Внутрішній аудит може отримати запит від Зовнішнього аудитора з метою обговорення системи внутрішнього контролю та

управління ризиками на першій та другій лінії захисту, повноважень та кола обов'язків Внутрішнього аудиту, а також з метою отримання звітів по перевірках внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит також може обговорювати із зовнішніми аудиторами будь-які суттєві питання, що можуть виникати під час аналізу фінансової звітності Банку стосовно системи управління інформацією, статистичної звітності та слабких місць системи внутрішнього контролю Банку щодо звітності. Таке обговорення також може відбуватись на етапі планування діяльності Внутрішнього аудиту на наступний рік і може бути зосереджено на основних ризиках, що пов'язані з діяльністю Банку і визначених зовнішнім аудитором під час виконання ним завдання з аудиту.

Взаємодія з іншими структурними підрозділами та зовнішніми організаціями, установами представлена в Додатку 2.

1.6 Бюджет Напрямку "Внутрішній аудит"

Напрямок "Внутрішній аудит" формує свій бюджет з метою забезпечення усіма необхідними фінансовими та іншими ресурсами для виконання поставлених перед ним завдань, включаючи витрати на проведення аудиторських перевірок, навчання персоналу, закупівлю необхідного ІТ-обладнання. Керівник Напрямку "Внутрішній аудит" представляє бюджет на розгляд Комітету з питань аудиту. Після цього бюджет подається на затвердження Наглядовій Раді.

1.7 Підпорядкування

Напрямок "Внутрішній аудит" підпорядковується і є підзвітним Наглядовій Раді Банку через Комітет з питань аудиту. Напрямок "Внутрішній аудит" Банку щонайменше щоквартально звітує перед Наглядовою Радою через Комітет з питань аудиту. Поточна діяльність Напрямку "Внутрішній аудит" здійснюється згідно внутрішніх нормативних документів Банку.

2. Сфера діяльності Внутрішнього аудиту

Внутрішній аудит здійснює діяльність з надання впевненості та консультування. Детальні функції НВА та його департаментів та управлінь представлені в Додатку 2.

2.1 Діяльність з надання впевненості

Сфера діяльності Внутрішнього аудиту охоплює, але не обмежується, об'єктивним дослідженням доказів з метою надання незалежної оцінки відповідності та ефективності корпоративного управління, управління ризиками та процесів внутрішнього контролю в Банку. Отримувачами цієї оцінки є Правління, Комітет з питань аудиту, Наглядова Рада, Національний Банк України та уповноважені зовнішні сторони після погодження Керівником Напрямку "Внутрішній аудит". Оцінки Внутрішнього аудиту включають оцінку стосовно того, чи:

- Ризики, що можуть впливати на досягнення Банком стратегічних цілей, визначаються та управляються належним чином.
- Дії співробітників, керівників та контрагентів Банку відповідають політикам та процедурам Банку, чинному законодавству, нормативним положенням та стандартам управління.
- Результати операцій або програм відповідають поставленим цілям та завданням.
- Операції проводяться та програми працюють ефективно і результативно.
- Налагоджені процеси та системи дозволяють дотримуватись політик, процедур, законів та регулятивних положень, що можуть суттєво впливати на Банк.
- Інформація та засоби, що використовуються для її ідентифікації, вимірювання, аналізу, класифікації та звітування, є надійними та цілісними.

- Ресурси та активи придбаваються економічно, використовуються ефективно та захищені належним чином.

Співробітники Напрямку "Внутрішній аудит" мають перевіряти та здійснювати оцінку наступного:

- наявність, ефективність, адекватність системи внутрішнього контролю;
- застосування, життєздатність, ефективність та придатність систем управління ризиками та контролю, системи управління інформацією та звітністю, фінансової системи та системи обліку;
- дотримання чинного законодавства, положень банківського нагляду та інших нормативних актів;
- відповідність практичним положенням, інструкціям та нормам;
- відповідність усіх операційних процедур та процедур бізнесу вимогам законодавства та загальноприйнятим стандартам і принципам;
- дотримання правил та вжиття запобіжних заходів задля захисту активів та оцінки ефективності процесу, за яким функції ризиків та звітування взаємодіють з метою підготовки своєчасних, точних, достовірних та релевантних звітів як для внутрішнього управління, так і для наглядового органу.

Наступні питання розглядаються в рамках перевірок внутрішнього аудиту:

- Організація та повноваження функції управління ризиками включаючи ринковий, кредитний, ризик ліквідності, процентний ризик, операційний та юридичний ризики;
- Оцінка схильності до ризику (ризик-апетиту), надання на розгляд вищої ланки керівництва та звітування з питань та рішень, ухвалених підрозділом з управління ризиками;
- Цілісність інформаційних систем управління ризиками, включаючи точність, достовірність та повноту даних, що використовуються;
- Затвердження та супровід моделей ризиків, включаючи перевірку узгодженості, своєчасності, незалежності та надійності джерел інформації у цих моделях;
- Ефективність роботи систем управління ризиками та внутрішнього контролю, корпоративного управління щодо поточних та потенційно можливих ризиків Банку в майбутньому;
- Надійність, ефективність та цілісність систем та процесів управління інформацією (у тому числі повнота та якість даних);
- Дотримання Банком вимог законодавства, у тому числі законодавства у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму, рекомендацій Національного банку, внутрішніх положень, правил та кодексів поведінки, що застосовуються до працівників Банку.

Напрямок "Внутрішній аудит" перевіряє повний перелік процесів, використовуючи ризик-орієнтований підхід для визначення пріоритетів перевірки. Спеціальні аудиторські перевірки можуть проводитись тоді, коли вважатимуться доречними з боку підрозділу Внутрішнього аудиту за умови схвалення Комітетом з питань аудиту та Наглядовою Радою.

2.2 Консультаційна діяльність

Напрямок "Внутрішній аудит", за умови захисту своєї незалежності та уникнення конфліктів інтересу, також може залучатись до консультаційної діяльності. Діяльність з консультування, що здійснюється Напрямком "Внутрішній аудит", приносить користь та покращує діяльність Банку через надання рекомендацій та коментарів стосовно стану системи внутрішнього контролю. Така діяльність здійснюється у незалежний та об'єктивний спосіб, без несення відповідальності за управління процесом. Діяльність із консультування не має обмежувати незалежність, ефективність та об'єктивність Напрямку "Внутрішній аудит". Проектування, надання висновків та прийняття змін до процедур/методології, що здійснюється в рамках виконання плану заходів з аудиторських звітів, не вважається консультаційною діяльністю. Консультаційна діяльність документується окремо від діяльності по забезпеченню

впевненості. Зауваження та рекомендації, що надаються в якості складової консультативної діяльності, не є обов'язковими для об'єкта консультування та за ними не здійснюється послідовний контроль з боку Напрямку "Внутрішній аудит".

3. Аудиторська перевірка дочірніх компаній

Крім повного переліку процесів Банку, Напрямок "Внутрішній аудит" уповноважений здійснювати аудиторські перевірки дочірніх компаній та філій Банку, що знаходяться за межами України, використовуючи таку ж саму методологію та підходи. Правління має забезпечити надання Внутрішньому аудиту права доступу до приміщень, отримання документації та перевірки усіх дочірніх компаній Банку та його філій, що розташовані за межами України.

4. Процес аудиту

Цей розділ надає опис мінімальних вимог щодо дизайну процесу аудиту в Банку. Детальний опис процесу аудиту наведений у Посібнику з внутрішнього аудиту.

Процес аудиту розпочинається із надсилання об'єкту аудиту (підрозділам, що перевіряються) листа з Повідомленням про аудит, яким повідомляється про початок перевірки. Після цього, з метою ефективної взаємодії впродовж аудиторської перевірки, Внутрішній аудит проводить установчу зустріч із представниками об'єкту аудиту для інформування про цілі та обсяги аудиторської перевірки та обговорення всіх питань, що стосуються перевірки.

Після завершення планування окремої перевірки, в ході якого здійснюється попередній аналіз, затверджується Програма аудиту, а співробітники Внутрішнього аудиту розпочинають виконання аудиторських процедур на об'єкті аудиту.

Аудиторський звіт складається після завершення аудиторських процедур та узгоджується з представниками об'єкту аудиту з метою отримання плану заходів, розроблених згідно аудиторських рекомендацій, представлених в аудиторському звіті. Після погодження аудиторського звіту та плану заходів (який підлягає регулярному послідовному контролю з боку Внутрішнього аудиту з метою забезпечення своєчасного впровадження заходів), Внутрішній аудит проводить Підсумкову зустріч і випускає аудиторський звіт.

Як правило, планові завдання з аудиту (перевірки) виконуються впродовж 3 місяців з початку аудиторської перевірки.

Випущений аудиторський звіт спочатку презентується Комітету з питань аудиту, після чого стисло презентується Наглядовій Раді Банку (в складі квартального звіту). Деталізовану процедуру щодо циклу аудиту представлено нижче, а також у Посібнику з внутрішнього аудиту.

4.1 Цикл аудиту

Діяльність Напрямку "Внутрішній аудит" має базуватися на всеосяжному ризик-орієнтованому плані аудиту, який охоплює трирічний цикл аудиту (або інший, наприклад, 4- або 5-річний, затверджений Наглядовою Радою) і має оновлюватись на щорічній основі. Діяльність та процеси Банку (Всесвіт аудиту), навіть за умови їх аутсорсингу, повинні перевірятись у такий спосіб, щоб усі компоненти Всесвіту аудиту були охоплені принаймні раз протягом циклу аудиту. Однак, слід зауважити, що певні елементи Всесвіту аудиту мають бути включені до кожного річного плану аудиту у разі наявності певних ризиків, або якщо НБУ вимагає, щоб Напрямок "Внутрішній аудит" проводив певні перевірки щороку.

4.2. Річний план аудиту

Діяльність та функції Банку, що підлягають аудиторській перевірці, мають визначатись виходячи з щорічної оцінки ризиків та документуватись у річному плані аудиту. Оцінка ризиків має проводитись згідно стандартної процедури, визначеної Напрямком "Внутрішній аудит" та затвердженої Наглядовою Радою. Процес щорічного планування детально викладено у методології Внутрішнього аудиту.

Оцінка ризиків та розроблений план мають враховувати актуальні стратегії та напрямки діяльності Банку та загальні цілі Банку, а також ризики визначені Правлінням, Комітетом з питань аудиту та Наглядовою Радою. Ризик-орієнтований план аудиту має забезпечувати ефективне зосередження аудиту на тих областях, де ризики чи суттєвість їх впливу є найвищими.

Ризик-орієнтований річний план аудиту має готуватись Напрямком "Внутрішній аудит" протягом четвертого кварталу, при підготовці проводиться консультування з членами Правління. Під час підготовки даного плану Напрямок "Внутрішній аудит" повинен брати до уваги політики, процеси та рішення керівництва, впроваджені у Банку, спеціальні вимоги з боку Національного Банку України, органів державної влади та керівництва, які в межах своїх повноважень здійснюють нагляд за діяльністю Банку. Комітет з питань аудиту розглядає відповідний план, після чого він затверджується Наглядовою Радою.

Якщо внаслідок непередбачуваних подій виникне необхідність внесення змін у річний План аудиту впродовж року, причини таких змін повинні бути роз'яснені Комітету з питань аудиту, а будь-які зміни у Плані аудиту мають доводитись до відома Комітету з питань аудиту та ухвалюватись ним. Переглянутий та погоджений план має бути затверджений Наглядовою Радою.

План розподілу ресурсів Внутрішнього аудиту має забезпечувати можливість проведення у будь-який час будь-яких спеціальних короткострокових перевірок, необхідних, наприклад, внаслідок недоліків, що виникли, або внаслідок певних інформаційних вимог, або внаслідок вимог НБУ. Порядок зміни Річного Плану аудиту описаний вище у цьому розділі.

4.3 Типи аудитів

Тип аудиту (аудиторської перевірки), що застосовуватиметься, має визначатись під час підготовки Річного Плану аудиту. Якщо цього не було зроблено, то тип аудиту має визначатись під час планування окремої перевірки. Загалом, у Банку проводяться наступні типи аудитів:

- Аудит процесу – аудит, який перевіряє як впроваджено певний процес від його початку до завершення.
- ІТ аудит – це офіційне обстеження та/або тестування інформаційних систем для визначення, чи:
  - Інформаційні системи (тут і далі – ІС) відповідають чинним законам, правилам, контрактам та/або галузевим настановам.
  - Інформаційні системи та пов'язані з ними процеси відповідають критеріям управління та відповідним пов'язаним політикам та процедурам.
  - Дані та інформація ІС мають відповідний рівень конфіденційності, цілісності та доступності.
  - ІС функціонують надійно, ефективно та забезпечують досягнення відповідних цілей.
- Перевірка виконання рекомендацій аудиту – аудит, який зосереджений на перевірці того чи реалізовано узгоджений план заходів, отриманий у відповідь на рекомендації аудиту. Детальна інформація щодо процедури перевірки викладена у методології Внутрішнього аудиту.
- Безперервний аудит – дистанційне виявлення підвищених ризиків, аномалій, закономірностей і невідповідностей у процесах Банку на основі аналізу даних з інформаційних систем і баз даних Банку. Безперервний аудит використовується для

виконання аудиторської діяльності на постійній основі та безперервного надання впевненості.

- Спеціальне розслідування – перевірка, зосереджена на виявленні причин та осіб, відповідальних за виявлені недоліки.
- Аудит регіональної мережі Банку:
  - Комплексні аудити регіональних підрозділів,
  - Аудити процесів – на прикладі процесів, що функціонують у регіональних підрозділах,
  - Виїзні аудити регіональних підрозділів, спрямовані на перевірку окремих областей чи питань у регіональній мережі.

Слід зауважити, що завжди існує можливість поєднання різних підходів.

4.4 Планування та проведення аудиторської перевірки

Першим кроком на початку аудиторської перевірки є інформування власників процесу про аудит шляхом направлення Повідомлення про аудит щонайменше за 5 днів до початку аудиторських процедур на об'єкті аудиту. В цей момент етап планування аудиторської перевірки вже розпочався. На етапі планування перевірки, має бути підготовлена окрема програма аудиту для кожної аудиторської перевірки. У цій програмі мають бути визначені щонайменше наступні питання:

- Об'єкт аудиторської перевірки,
- Підстава проведення перевірки,
- Цілі та напрями перевірки,
- Обсяг перевірки у тому числі виключення та/або обмеження (за наявності) та їх відповідне обґрунтування,
- Області/процеси, що перевірятимуться, та притаманні їм ризики,
- Підрозділи, що будуть перевірені,
- Період, що підлягає аудиторській перевірці,
- Часові рамки (дата початку та закінчення) по кожному етапу перевірки,
- Процедури збору, аналізу, оцінки та документування інформації про об'єкт перевірки, мінімальний обсяг вибірки та види аналітичних процедур, які будуть використані під час аудиторської перевірки,
- Склад команди аудиторів та кількість людино-днів, відведених для проведення аудиторської перевірки.

При плануванні завдання з аудиту, Внутрішній аудит повинен враховувати наступні чинники:

- Цілі області / напрями діяльності, що є предметом перевірки, а також засоби, що використовуються для оцінки її ефективності.
- Ключові ризики певного напрями діяльності, його цілі, ресурси, бізнес-процеси та інструментарій, що використовується для тримання можливих наслідків ризиків на прийнятному рівні.
- Відповідність та ефективність систем управління ризиками та внутрішнього контролю, що застосовуються у певних напрямках операційної діяльності відносно відповідної спроможності нести ризик.
- Зони для впровадження значних удосконалень у системах управління ризиками та внутрішнього контролю у відповідному напрямі операційної діяльності.

Суттєві зміни до програми аудиту мають бути письмово задокументовані та затверджені у встановленому порядку. Зміни до програми аудиту затверджуються у випадку:

- зміни назви об'єкта, цілей та напрямів аудиту, переліку процесів, які будуть підлягати перевірці;
- зміни періоду, що перевіряється;
- зміни команди аудиту;
- суттєвих змін дат планування та проведення аудиторських процедур перевірки;

- інших суттєвих змін за рішенням Керівника НВА.

Стадії завдання з аудиту (аудиторської перевірки) наведені нижче:

- Перед початком виконання завдання з аудиту (аудиторської перевірки) Напрямок "Внутрішній аудит" здійснює оцінку ризиків, на які наражається область / напрям діяльності, що має бути перевірений. Дана оцінка відображається у Меморандумі з планування аудиту.
- Визначає цілі та обсяг аудиторської перевірки, а також ресурси, що необхідні для виконання аудиторського завдання (перевірки), що передбачені Програмою аудиту.
- Розробляє Список аудиторських процедур з метою забезпечення виконання поставлених цілей аудиторського завдання (перевірки).
- Здійснює аудиторські процедури і забезпечує їх документування у робочих документах.

Більш детальні інформація щодо правил та процедур на кожній стадії викладена у методології Внутрішнього аудиту.

4.5 Звітування про результати аудиторської перевірки

4.5.1 Стандарти звітів

Напрямок "Внутрішній аудит" зобов'язаний підготувати звіт у письмовій формі по кожній аудиторській перевірці по завершенню аудиторських процедур на об'єкті перевірки згідно затвердженого зразка. Інформація, що представлена у розділі «Спостереження та Рекомендації Аудиту» має бути структурована наступним чином:

- Спостереження: Факт, який внутрішній аудитор виявив під час перевірки (те, що існує).
- Критерії аудиту: Стандарти, практики чи очікування, що використовуються при здійсненні оцінки та/або перевірки (те, що повинно існувати).
- Причина: Причина спостереження.
- Оцінка ризику, тип та вплив.
- Рекомендація.
- Запропонований Відповідальний за виконання рекомендації.
- Запропонований строк виконання.
- Відповідь керівництва.
- План заходів із зазначеним терміном виконання та відповідальними виконавцями.

Виходячи з кількості спостережень в межах кожної категорії ризику, Внутрішній аудит визначає загальну оцінку за результатами аудиту. Детальна інформація стосовно оцінки ризиків, аудиторських спостережень, а також визначення загальної оцінки викладена у методології Внутрішнього аудиту.

Аудиторські перевірки, проведені на запит АК/НР, можуть не мати оцінки, оскільки вони можуть не охоплювати процес у цілому.

Найважливіші спостереження, висновки та рекомендації аудиторських звітів мають бути чітко та лаконічно зазначені у Резюме для Керівництва. Резюме для Керівництва повинно містити висновок аудитора, що належним чином представлений та обґрунтований для читачів звіту.

4.5.2 Обговорення результатів аудиторської перевірки

По завершенню аудиторських процедур, Внутрішній Аудит зобов'язаний упродовж прийняттого періоду часу зробити підсумок результатів перевірки у формі проекту звіту та представити його керівнику об'єкту аудиту (підрозділу, який перевірявся) або власнику процесу. Даний проект є основою первинного обговорення із представниками підрозділів або процесів, що були перевірені, і має за мету пояснити та прокоментувати спостереження аудиту і виявити та усунути непорозуміння та невизначеності. Очікується, що представники

об'єкту аудиту надаватимуть свої коментарі по аудиторському звіту впродовж 10 робочих днів після отримання першого проекту звіту. За необхідності, Внутрішній аудит здійснює перегляд проекту звіту на основі наданих коментарів.

Наступним кроком після отримання коментарів, для керівника групи аудиторів, що виконували завдання з аудиту (перевірку), та для керівника, що здійснює контроль за проведенням аудиторської перевірки та відповідає за виконання аудиторського завдання, є проведення зустрічі з керівниками середньої ланки управління, що відповідають за процес, що перевірявся (за необхідності). Метою даної зустрічі є обговорення спостережень та рекомендацій для того щоб надати можливість керівництву середньої ланки ознайомитись з результатами аудиторської перевірки та визначити заходи, які необхідно вжити з метою усунення виявлених недоліків. Заходи повинні містити чіткі та зрозумілі дії, які необхідно здійснити, осіб, відповідальних за проведення коригуючих дій, та терміни їх реалізації. Дані заходи відносяться до Плану заходів згідно методології Внутрішнього аудиту.

У випадку, якщо представники об'єкту аудиту (підрозділу, що перевірявся) або власника процесу не надають своїх відповідей, Внутрішній аудит надсилає нагадування та надає їм додатково 5 робочих днів для надання відповіді. Якщо, по завершенню цього 5-ти денного терміну відповідь не буде надано, то Напрямок "Внутрішній аудит" може випустити аудиторський звіт без плану коригуючих заходів. У такому випадку План заходів має бути обов'язково наданий протягом 30 календарних днів з дати випуску звіту.

Після отримання письмової згоди від відповідальних осіб стосовно плану заходів, Внутрішній аудит повинен включити погоджений план заходів у аудиторський звіт та погодити його з Керівником Напрямку "Внутрішній аудит".

У випадку, якщо відповідальна особа вирішить не надавати План заходів та прийняти ризик, або прийняти ризик упродовж процесу послідуєчого контролю виконання рекомендацій (тобто, не виконувати план заходів, що був включений до остаточної версії аудиторського звіту), то прийняття ризику має бути узгоджене з відповідальним керівником вищої ланки та оформлене відповідною Службовою запискою (за підписом, або Голови Правління, або відповідного Члену Правління) з наданням обґрунтування прийняття ризику та інформуванням Напрямку "Внутрішній аудит" та Комітету з питань аудиту про прийняття ризику. Комітет з питань аудиту може звернутись до Наглядової Ради із запитом щодо подальшого обговорення із Правлінням Банку у випадку визнання ризику неприйнятним. Більш детальна інформація щодо процедури прийняття ризику прописана у методології Внутрішнього Аудиту.

Копії аудиторського звіту мають бути направлені представникам об'єкту аудиту та/або власнику процесу. Після цього організовується Підсумкова зустріч із основними власниками процесу та відповідних представників вищого керівництва для обговорення звіту. Така Підсумкова зустріч, за відсутності нагальної потреби, може проводитись у режимі листування засобами електронної пошти.

Загальна оцінка за результатами аудиторської перевірки включає наступну шкалу оцінок:

- **Достатня** (Високоєфективна) – Управління процесом є адекватним, контролі забезпечні на відповідному рівні 1-ою та 2-ою лініями захисту. Структура контролю є адекватною, що дозволяє керівництву досягти своїх бізнес-цілей.
- **Прийятна** (Здебільшого ефективна) – Деякі контролі потребують подальшого вдосконалення для підвищення дієвості, ефективності та результативності областей, що перевіряються. Не виявлено жодних ризиків, які мали б істотний вплив на досягнення бізнес-цілей.
- **Потребує значних покращень** (Недостатньо ефективна) - Своєчасна увага керівництва потрібна для зменшення ризиків, що виникають внаслідок неадекватності в одній або декількох областях, що перевіряються. Без своєчасного зменшення виявлених ризиків досягнення бізнес-цілей буде під загрозою.
- **Незадовільно** (Неефективна) – Потрібна негайна увага керівництва для зменшення ризиків, що виникають внаслідок неадекватності в одній або декількох областях, що перевіряються. Основні недоліки контролю підривають досягнення бізнес-цілей, Банк може зазнати значних фінансових втрат або втрати репутації.

Після попереднього узгодження проєкту аудиторського звіту з усіма співробітниками, відповідальними за виконання рекомендацій аудиту, та керівництвом середньої ланки, що відповідає за процес, який перевірявся (за необхідності), фінальний проєкт аудиторського звіту надсилається вищому керівництву – власнику бізнес-процесу для остаточного узгодження. Очікується, що топ-менеджер надасть свої коментарі до аудиторського звіту протягом 10 робочих днів після отримання фінального проєкту. Якщо після закінчення цих 10 днів Напрямок «Внутрішній аудит» не отримує відповідь, Напрямок «Внутрішній аудит» може випустити аудиторський звіт. У цьому випадку Комісія з питань аудиту повинна бути проінформована під час взяття звіту до уваги.

Фінальна версія аудиторського звіту випускається після Підсумкової зустрічі (може бути проведена за допомогою корпоративної електронної пошти) у системі «ПриватДок», а власники процесу разом із відповідними представниками вищого керівництва ознайомлюються зі змістом фінальної версії звіту у системі «ПриватДок». Після цього Аудиторський звіт надсилається власникам процесу, а Резюме для Керівництва надсилається Голові Правління та Членам Правління відповідальним за область, що була перевірена. Остаточні звіти надаються Комітету з питань аудиту та Наглядовій Раді, які беруть до уваги всі аудиторські звіти, крім звіту за аудитом сфери протидії відмиванню коштів, який затверджується Наглядовою Радою.

Моніторинг завершення аудиторських перевірок здійснюється Керівником Напрямку "Внутрішній аудит" на регулярних нарадах за його участю із Комітетом з питань аудиту та Наглядовою Радою, коли він презентує інформацію щодо реалізації Річного плану.

4.6 Ескалація

У випадку незгоди щодо змісту спостереження аудиту, його критичності або плану коригуючих заходів, об'єкт аудиту (підрозділ, що перевіряється) повинен підготувати заяву з цього приводу і дане питання має бути подано на розгляд Члена Правління для ухвалення рішення щодо реалізації рекомендацій, прийняття ризику або незгоди. У випадку прийняття ризику або незгоди слід звернутись до Комітету з питань аудиту, який ухвалить остаточне рішення з урахуванням обґрунтувань, поданих кожною стороною.

У тому випадку, якщо аудит виявить проблемні питання, що мають суттєвий вплив на профіль ризику Банку, виявить шахрайство або потенційні істотні штрафи, вищезазначені питання мають бути негайно доведені до відома Правління та Комітету з питань аудиту.

4.7 Контроль виконання

Усі спостереження аудиту та плани заходів мають вноситись до Реєстру рекомендацій Внутрішнього аудиту (тут і надалі за текстом – Реєстр) одразу після випуску аудиторського звіту.

Відповідальність за своєчасну реалізацію плану заходів несе виключно Правління Банку. Банк має ставити на меті виконання Плану заходів для виправлення зауважень упродовж¹:

- 3 місяців у випадку рекомендації Критичного ризику,
- 6 місяців у випадку рекомендацій Високого ризику,
- 9 місяців у випадку рекомендацій Середнього ризику, та
- 12 місяців у випадку рекомендацій Низького ризику.

Особи, призначені відповідальними за реалізацію плану заходів зобов'язані своєчасно звітувати про стан реалізації своїх заходів. Напрямок "Внутрішній аудит" зобов'язаний

---

¹ Ці строки можуть бути довшими за умови надання сторонами, відповідальними за реалізацію плану заходів, обґрунтованих причин.

здійснювати належний моніторинг виконання заходів з метою своєчасного усунення будь-яких недоліків, виявлених під час аудиторських перевірок.

Процедура, що застосовується у подібних випадках, була впроваджена як стандартний порядок дій, її детальний опис наведено у методології Внутрішнього аудиту.

Напрямок "Внутрішній аудит" здійснює моніторинг реалізації рекомендацій, серед іншого, засобами автоматичного нагадування, повідомляючи об'єкти аудиту (перевірені підрозділи) у наступні дати:

- За 30 днів до завершення строку виконання рекомендації,
- За 14 днів до завершення строку виконання рекомендації, та
- У дату виконання рекомендації (згідно встановленого строку).

Внутрішній аудит повинен запровадити відповідний порядок звітування для забезпечення поінформованості Правління, а також Комітету з питань аудиту та Наглядової Ради, щодо поточного стану виконання планів заходів. У випадку, якщо критичні недоліки не було усунуто упродовж відповідного періоду часу, Керівник Напрямку "Внутрішній аудит" зобов'язаний повідомити про це Правління Банку, Комітет з питань аудиту та Наглядову Раду.

Напрямок "Внутрішній аудит" закриває рекомендації, виходячи з письмового доказів, що підтверджують усунення виявлених недоліків. Перелік доказів, що мають бути надані Напрямку "Внутрішній аудит" для перевірки статусу реалізації плану заходів, серед іншого включає наступне:

- посилання на документ у «ПриватДок», яким було затверджено зміни у положенні, якщо план заходів стосується оновлення/реалізації/скасування внутрішнього положення,
- матеріали навчання та список учасників, які пройшли навчання, якщо план заходів стосується проведення навчання,
- будь-які фактичні свідчення того, що заплановані зміни впроваджені у продуктове середовище (знімки екрану, вибірки, протоколи тестування, розпорядження про оновлення версій, тощо), якщо план заходів стосувався внесення змін в інформаційні системи або в інші технологічні/інфраструктурні компоненти.

Детальний перелік доказів, що дозволяють закрити рекомендації, визначений у методології Напрямку "Внутрішній аудит".

4.8 Квартальна звітність

Напрямок "Внутрішній аудит" готує щонайменше раз на квартал Звіт про діяльність Внутрішнього аудиту та надає його Комітету з питань аудиту та Наглядовій Раді. Щоквартальний звіт має містити інформацію стосовно того, як і в якій мірі виконується Річний план діяльності Внутрішнього аудиту.

Звітування має проводитись принаймні чотири рази на рік, особисто або засобами відео- або телефонної конференції. Зміст звіту повинен включати щонайменше наступне:

- Відповідність Напрямку "Внутрішній аудит" нормам Кодексу Етики та Стандартам Інституту Внутрішніх Аудиторів, вимогам щодо запобігання потенційним конфліктам інтересів, його організаційній незалежності та дотриманню неупередженого підходу при проведенні аудиторських перевірок.
- Результати аудиторських перевірок Напрямку "Внутрішній аудит" за звітний період.
- Істотні фактичні ризики та питання контролю, у тому числі ризики шахрайства, питання управління та інші аспекти, що вимагають уваги, або були досліджені за ініціативи Наглядової Ради або Комітету з питань аудиту.
- Спостереження, по яких Внутрішній аудит та Керівництво не узгодили план заходів (наявна незгода) та ті, по яких Правлінням було прийнято ризик.
- Контроль за виконанням рекомендацій аудиту – статус реалізації усіх погоджених заходів.

- План Напрямку "Внутрішній аудит" та результати діяльності щодо виконання даного плану.
- Виконання завдань з покращення за результатами внутрішньої та зовнішньої оцінок.
- Результати квартальної перевірки якості.
- Істотні зміни та інформацію щодо ресурсів.
- Навчання внутрішніх аудиторів.
- Інші важливі питання, що стосуються діяльності Напрямку "Внутрішній аудит" та які мають бути доведені до уваги Комітету з питань аудиту та Наглядової Ради.

4.9 Річна звітність

Напрямок "Внутрішній аудит" готує річний звіт для подання Комітету з питань аудиту та Наглядової Ради. Даний звіт має містити наступне:

- Мету, повноваження та відповідальність Напрямку "Внутрішній аудит".
- Відповідність Напрямку "Внутрішній аудит" нормам Кодексу Етики та Стандартам Інституту Внутрішніх Аудиторів, та вимогам щодо запобігання потенційним конфліктам інтересів, своїй організаційній незалежності та дотриманню неупередженого підходу при проведенні аудиторських перевірок.
- Результати аудиторських перевірок Напрямку "Внутрішній аудит" за звітний період.
- Істотні фактичні ризики та питання контролю, у тому числі ризики шахрайства, питання управління та інші аспекти, що вимагають уваги, або були досліджені за ініціативи Наглядової Ради чи Комітету з питань аудиту.
- Зміни в методології Напрямку "Внутрішній аудит".
- Спостереження, по яких Внутрішній аудит та Керівництво не узгодило план заходів (наявна незгода) та ті, по яких Правлінням було прийнято ризик.
- Контроль за виконанням рекомендацій аудиту – статус реалізації усіх погоджених заходів.
- План Напрямку "Внутрішній аудит" та результати діяльності щодо виконання даного плану.
- Впровадження Програми забезпечення та підвищення якості.
- Оцінка системи внутрішнього контролю за звітний період.
- Істотні зміни та інформацію щодо ресурсів.
- Навчання внутрішніх аудиторів.
- Бюджет НВА.
- Інші важливі питання, що відносяться до сфери діяльності Напрямку "Внутрішній аудит" та які мають бути доведені до уваги Комітету з питань аудиту та Наглядової Ради.

5. Організаційна структура

Організаційна структура НВА визначається Наглядовою Радою Банку за поданням керівника НВА з огляду на розмір Банку (обсяг активів, кількість структурних підрозділів Банку, рівень програмного забезпечення, яке підтримує діяльність Банку, у тому числі операційний день Банку, тощо), види його діяльності, рівень ризиків, на які може наражатися Банк у процесі своєї діяльності. Зміни організаційної структури затверджуються Наглядовою Радою.

Умови оплати праці керівника та працівників НВА затверджуються Наглядовою Радою Банку відповідно до політики банку та внутрішніх положень щодо оплати праці та мають формуватися таким чином, щоб не створювати конфлікту інтересів, не ставити під загрозу незалежність та об'єктивність діяльності НВА, а також сприяти комплектуванню НВА професійно придатними та кваліфікованими працівниками.

З метою забезпечення незалежності НВА, усі його співробітники є підзвітними Керівнику НВА (через його заступників та керівників департаментів та управлінь), який у свою чергу, є безпосередньо підзвітним Наглядовій Раді.

НВА є підзвітним Наглядовій Раді Банку. НВА очолюється Керівником НВА, який призначається та звільняється за рішенням Наглядової Ради. НВА складається з наступних департаментів та управлінь:

- Департамент аудиту головного офісу
  - Управління аудиту управління, бізнесу, операційних ризиків та підтримки
  - Управління аудиту ринків та ліквідності, модельних ризиків
  - Управління аудиту кредитних ризиків
- Департамент аудиту регіональних підрозділів
  - Управління безперервного аудиту
- Управління аудиту інформаційних систем
- Управління методології, контролю якості та звітності

Організаційна структура НВА представлена у Додатку 1 "Організаційна структура Напрямку "Внутрішній аудит".

Склад та кількість співробітників НВА визначається згідно завдань та функцій Напрямку, його організаційної структури затвердженої Наглядовою Радою та встановленого штатного розпису і затверджується Наглядовою Радою та наказом Голови Правління банку.

Службові обов'язки та відповідальність співробітників НВА визначені у посадових інструкціях співробітників НВА, які розроблені та затверджені згідно Постанови НБУ №311 та Методичних рекомендації з розробки посадових інструкцій для співробітників.

6. Прикінцеві положення

Це Положення розробляється керівником НВА (або його заступником, або іншими уповноваженими працівниками за дорученням керівника). Проект Положення подається на розгляд Комітету з питань аудиту із подальшим поданням Наглядовій Раді Банку. Це Положення затверджується Наглядовою Радою Банку. Проект Положення про Напрямок "Внутрішній аудит" підлягає погодженню з:

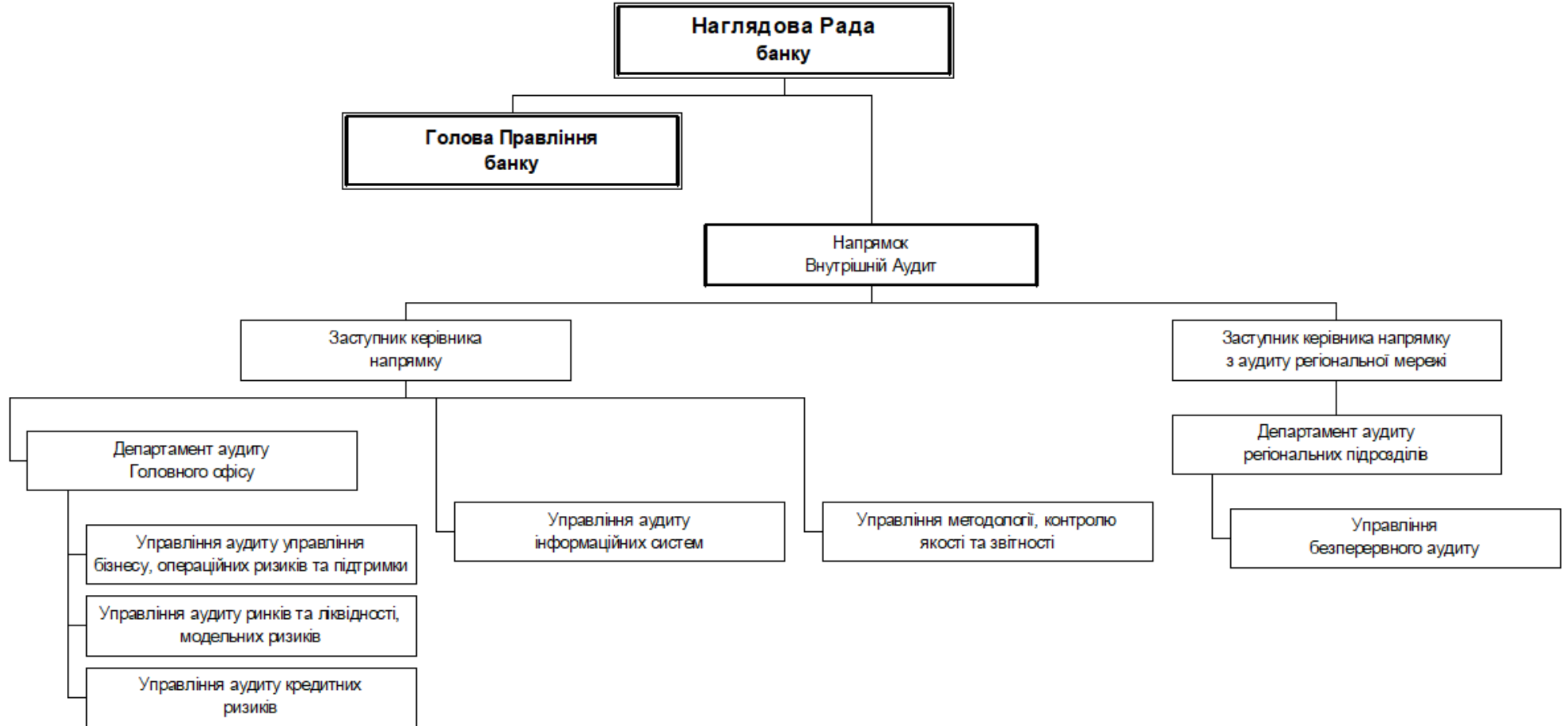
- Керівником Департаменту з організаційного розвитку та кадрового діловодства ГО;
- Відповідальними співробітниками Напрямку "Compliance" та Напрямку правової підтримки.

Це Положення набуває чинності з дати його затвердження Наглядовою Радою Банку. Внесення змін та доповнень до даного Положення здійснюється у випадку зміни цілей та завдань Напрямку, у випадку зміни назви Напрямку та з ініціативи вищого керівництва та керівника НВА. Зміни до цього Положення розробляються Керівником НВА, його заступниками, або іншими уповноваженими працівниками за дорученням Керівника Напрямку, погоджуються згідно вимог цього розділу. З дати набуття чинності цим Положенням, попередня редакція документу втрачає чинність. Це Положення та методологія Внутрішнього аудиту підлягають перегляду на щорічній основі.

У випадку невідповідності будь-якої з частин цього Положення законодавству України, нормативно-правовим актам Національного Банку України або чинній редакції Статуту Банку, у тому числі у зв'язку з прийняттям нового законодавства України або нормативно-правових актів Національного Банку України, це Положення залишається чинним лише у тій частині, що не суперечить чинному законодавству України, нормативно-правовим актам Національного Банку України або чинній редакції Статуту Банку.

Додаток 1

Організаційна структура Направку «Внутрішній аудит»

Додаток 2

НВА (включаючи всі його департаменти та управління) виконує наступні функції:

1. Перевіряє та оцінює процеси, які забезпечують діяльність Банку, у тому числі ті, що несуть потенційний ризик та виконання яких забезпечується шляхом залучення юридичних та фізичних осіб на договірній основі (аутсорсинг).
2. Перевіряє наявність, оцінює ефективність та адекватність роботи систем управління ризиками, внутрішнього контролю, процесів управління Банком, відповідність цих систем та процесів видам та обсягам здійснюваних Банком операцій, у тому числі щодо запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму.
3. Оцінює ефективність систему управління операційним ризиком підрозділами першого та другого рівнів захисту, включаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю.
4. Перевіряє процес оцінки достатності капіталу, рівня ліквідності, засобів забезпечення збереження активів з урахуванням ризиків Банку.
5. Перевіряє правильність ведення та достовірність бухгалтерського обліку, інформації, фінансової та іншої звітності, що складається Банком, їх повноту та своєчасність надання, у тому числі до Національного банку, органів державної влади та управління, які в межах компетенції здійснюють нагляд за діяльністю Банку.
6. Здійснює незалежну оцінку впровадженої керівництвом Банку системи контролю, зокрема щодо:
  - 6.1. Дотримання керівниками та працівниками Банку, що забезпечують надання банківських та інших фінансових послуг, вимог законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку, та внутрішніх положень банку, виконання професійних обов'язків і правил, що встановлені Статутом Банку та внутрішніми документами Банку, у тому числі з питань комплаєнсу та управління ризиками.
  - 6.2. Виявлення та аналізу фактів порушень працівниками Банку вимог чинного законодавства України, стандартів професійної діяльності, внутрішніх положень, які регулюють діяльність Банку.
  - 6.3. Своєчасності усунення недоліків, виявлених Національним банком та іншими органами державної влади та управління, які в межах компетенції здійснюють нагляд за діяльністю Банку.
7. Незалежно оцінює надійність, ефективність та цілісність управління інформаційними системами та процесами Банку (у тому числі релевантність, точність, повноту, доступність, конфіденційність та комплексність даних).
8. Перевіряє фінансово-господарську діяльність Банку.
9. Здійснює оцінку ефективності та достатності складеного Банком плану відновлення його діяльності.
10. Оцінює діяльність підрозділів з управління ризиками та комплаєнс-ризиком, комітетів, що створені Банком (далі - профільні комітети) та якість звітів про ризики, що надаються Наглядовій раді та Правлінню Банку.
11. Виявляє та перевіряє випадки перевищення повноважень посадовими особами Банку, а також виникнення конфлікту інтересів у Банку.
12. Надає в межах Банку та за відсутності загрози незалежності консультативні послуги, виконує інші функції, пов'язані зі здійсненням нагляду за діяльністю Банку.
13. Інші функції, передбачені законодавством України.

Дані функції розподілені між Департаментами та Управліннями НВА наступним чином:

Департаменти та Управління НВА	Функції
Департамент аудиту Головного Офісу (включаючи Управління	<ul style="list-style-type: none"> • Виконання планових аудиторських перевірок процесів Головного Офісу:

Департаменти та Управління НВА	Функції
<p>аудиту управління, бізнесу, операційних ризиків та підтримки, Управління аудиту ринків та ліквідності, модельних ризиків, Управління аудиту кредитних ризиків)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Виявлення ризиків в процесі, що є об'єктом перевірки, та надання рекомендацій, направлених на їх мінімізацію стосовно системи внутрішнього контролю (у тому числі управлінських та вбудованих контролів), управління ризиками² та корпоративного управління². ○ Перевірка відповідності процесів, що перевіряються, вимогам чинного законодавства, політик, норм та процедур. ○ Взаємодія з власниками процесу упродовж аудиторської перевірки. ○ Підготовка аудиторського звіту, що включає результати перевірки, рекомендації та план коригуючих заходів з метою усунення виявлених недоліків, та їх надання на розгляд власникам процесу (керівникам тих підрозділів, що охоплювались аудиторською перевіркою), Правлінню Банку та Наглядовій Раді (Комітету з питань аудиту). ● Інформування Правління, Комітету з питань аудиту на Наглядової Раді Банку про результати перевірки. ● Проведення спеціальних аудиторських перевірок на основі встановлених фактів, подій, результатів аналізу або поточних змін, що вимагають негайних заходів для виявлення та визначення будь-якої шкоди, збитку або мінімізації ризику. ● Надання консультаційних послуг, направлених на вдосконалення процесів та операцій Банку. ● Послідуючий контроль виконання планів коригуючих заходів згідно рекомендацій аудиту.
<p>Департамент аудиту регіональних підрозділів (включаючи - Управління безперервного аудиту)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Проведення аудиторських перевірок регіональної мережі з метою виявлення та своєчасного усунення порушень у діяльності Банку, а також перевірки процесів, що стосуються регіональної мережі, та системи внутрішнього контролю для перевірки їх ефективності: <ul style="list-style-type: none"> ○ Виявлення ризиків у регіональній мережі та Головному Офісі Банку та надання рекомендації з метою їх мінімізації стосовно систем внутрішнього контролю (включно з управлінням та наявними контролями), управління ризиками² та корпоративного управління². ○ Перевірка дотримання вимог чинного законодавства, політик норм та процедур у

² Якщо це стосується процесу / регіонального підрозділу, що перевіряється

Департаменти та Управління НВА	Функції
	<p>регіональній мережі та/або процесах, що є об'єктом аудиторської перевірки.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Взаємодія із власниками процесів упродовж аудиторської перевірки. ○ Підготовка аудиторського звіту, що включає результати перевірки, рекомендації та план коригуючих заходів з метою усунення виявлених недоліків, та їх надання на розгляд власникам процесу (керівникам тих підрозділів, що охоплювались аудиторською перевіркою), Правлінню Банку та Наглядовій Раді (Комітету з питань аудиту). ● Інформування Правління, Комітету з питань аудиту на Наглядової Раді Банку про результати перевірки. ● Проведення спеціальних аудиторських перевірок на основі встановлених фактів, подій, результатів аналізу або поточних змін, що вимагають негайних заходів для виявлення та визначення будь-якої шкоди, збитку або мінімізації ризику. ● Надання консультаційних послуг, направлених на вдосконалення процесів та операцій Банку. ● Послідуючий контроль виконання планів коригуючих заходів згідно рекомендацій аудиту.
Управління аудиту інформаційних систем	<ul style="list-style-type: none"> ● Проведення аудиторських перевірок інформаційних технологій та інформаційних систем. ○ Виявлення ризиків у ІТ та Інформаційних системах та надання рекомендації з метою їх мінімізації. ○ Перевірка відповідності перевірених систем та/або процесів щодо дотримання вимог чинного законодавства, політик норм та процедур. ○ Взаємодія із власниками процесів упродовж аудиторської перевірки. ○ Підготовка аудиторського звіту, що включає результати перевірки, рекомендації та план коригуючих заходів з метою усунення виявлених недоліків, та їх надання на розгляд власникам процесу (керівникам тих підрозділів, що охоплювались аудиторською перевіркою), Правлінню Банку та Наглядовій Раді (Комітету з питань аудиту). ● Інформування Правління, Комітету з питань аудиту на Наглядової Раді Банку про результати перевірки. ● Проведення спеціальних аудиторських перевірок на основі встановлених фактів, подій, результатів аналізу або поточних змін, що вимагають негайних заходів для виявлення та визначення будь-якої шкоди, збитку або мінімізації ризику.

Департаменти та Управління НВА	Функції
	<ul style="list-style-type: none"> ● Надання консультаційних послуг, направлених на вдосконалення процесів та операцій Банку. ● Послідуючий контроль виконання планів коригуючих заходів згідно рекомендацій аудиту. ● Участь у розгляді інцидентів, пов'язаних з порушеннями інформаційної безпеки.
Управління методології, контролю якості та звітності	<ul style="list-style-type: none"> ● Регулярний перегляд та оновлення методології внутрішнього аудиту з метою її актуалізації згідно існуючої практики, зовнішніх регулятивних документів та передового досвіду у сфері внутрішнього аудиту. ● Підготовка матеріалів для засідань Комітету з питань аудиту та Наглядової Ради. ● Здійснення регулярних заходів для забезпечення якості внутрішнього аудиту після проведення кожної аудиторської перевірки, а також щорічної оцінки діяльності Напрямку «Внутрішній аудит». ● Організація та координація оцінки діяльності НВА, що здійснена клієнтами аудиту, як частина ПЗПЯ.

Додаток 3

Взаємодія з іншими структурними підрозділами та зовнішніми організаціями, установами.

НВА здійснює свою діяльність у співпраці з іншими структурними підрозділами Банку, а також в межах своєї компетенції, у взаємодії з сторонніми організаціями.

В межах сфери своєї діяльності НВА взаємодіє з наступними внутрішніми та зовнішніми зацікавленими сторонами:

Інші структурні підрозділи та зовнішні організації, установи	Взаємодія
Управління ризиками	Запит інформації або надання відповідей, надання актуальної інформації за спостереженнями, про результати перевірок в частині виявлених недоліків в управлінні ризиками, що становлять 2-ю лінію захисту, в тому числі операційних ризиків або інцидентів операційного ризику та обговорення обґрунтованості виконання операцій чи дій в рамках проведення ідентифікації та оцінок будь-яких ризиків в процесах і технологіях, що перевіряються в ході виконання аудиторського завдання та/або моніторингу виконання узгоджених заходів, поточного та перспективного планування, оцінки ризиків.
Напрямок «Комплаєнс»	Запит інформації або надання відповідей, надання актуальної інформації за спостереженнями, про результати перевірок в частині виявлених недоліків у дотриманні ризику, що становить 2-ю лінію захисту, включаючи ризики протидії відмиванню коштів та репутації комплаєнс-ризиків або комплаєнс-інцидентів та обговорення обґрунтованості виконання операцій чи дій в рамках проведення ідентифікації та оцінок комплаєнс-ризиків, оцінки системи внутрішнього контролю в процесах та технологіях, що перевіряються в ході виконання аудиторського завдання.
Дирекція з HR та корпоративного управління	З питань трудового законодавства, пов'язаних з особистим та підлеглих внутрішніх аудиторів працевлаштуванням, внутрішніми корпоративними правилами і корпоративною етикою, процесом табелювання.
Усі структурні підрозділи Банку	Запит інформації чи надання відповідей в ході виконання аудиторського завдання та/або моніторингу виконання узгоджених заходів, надання актуальної інформації за спостереженнями та обговорення обґрунтованості виконання операцій чи дій в рамках проведення ідентифікації та оцінок будь-яких ризиків, системи внутрішнього контролю та корпоративного управління в процесах та технологіях, що перевіряються, власниками/замовниками чи виконавцями яких є відповідні підрозділи

Взаємодія зі сторонніми організаціями та установами:

Сторонні організації та установи	Взаємодія
Національний Банк України	<p>На основі Постанови НБУ №311, Напрямок "Внутрішній аудит" надає Національному Банку України:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Річний План Аудиту та зміни до нього (за наявності), 2. Звіт про роботу підрозділу внутрішнього аудиту за півроку. 3. Інші документи або письмові повідомлення за результатами внутрішнього аудиту Банку згідно офіційних запитів. 4. НВА зобов'язаний письмово повідомляти Національний банк про виявлені під час проведення аудиторської перевірки (аудиту) викривлення показників фінансової звітності Банку, порушення та недоліки в роботі Банку, а також будь-які події в діяльності Банку, які можуть негативно вплинути на платоспроможність, безпеку і надійність Банку, якщо Правління Банку своєчасно не вжило заходів щодо усунення цих порушень та недоліків, а Наглядова рада Банку не розглянула звернення керівника НВА щодо бездіяльності Правління банку та за результатами розгляду цього звернення не вжила відповідних заходів.
Національний центр підготовки банківських працівників України, ВГО «Інститут внутрішніх аудиторів України», ISACA та інших постачальників освітніх послуг і навчальних програм	Щодо організації навчання співробітників Напряму "Внутрішній аудит".

Додаток 4

1. Незалежність – свобода від обставин, що становлять загрозу для неупередженого виконання НВА своїх функцій. Для досягнення рівня незалежності, необхідного для ефективного виконання НВА своїх функцій, керівник НВА повинен мати пряму та необмежену можливість звернення до Наглядової Ради та Правління Банку.
  - 1.1. Незалежність передбачає також відсутність випадків, коли винагорода внутрішніх аудиторів, у тому числі керівника НВА, пов'язана з фінансовими результатами структурних підрозділів, у яких проводиться аудиторська перевірка (аудит).
  - 1.2. Загрози незалежності мають контролюватися на рівні кожного внутрішнього аудитора, завдання, а також на функціональному та організаційному рівнях.
  - 1.3. Працівники НВА не повинні входити (функціонально) до складу інших структурних підрозділів Банку.
2. Об'єктивність і неупередженість - дотримання неупередженої позиції, що дозволяє внутрішнім аудиторам виконувати завдання та функції в такий спосіб, який вони вважають прийнятним для роботи і який не допускає жодних компромісів щодо її якості або впливу інших осіб. Неупередженість вимагає, щоб НВА не був задіяний у процесі надання банківських та інших фінансових послуг, здійснення іншої діяльності Банку, які підлягають внутрішньому аудиту, або у визначенні чи реалізації заходів із створення в банку адекватної системи внутрішнього контролю.
  - 2.1. Керівник НВА має забезпечити відсутність втрати об'єктивності, у тому числі шляхом проведення періодичної ротації внутрішніх аудиторів, яка не повинна позначатися на якості проведення аудиту.
  - 2.2. Об'єктивність вважається обмеженою, якщо внутрішній аудитор перевіряє ту діяльність, за яку він відповідав протягом останнього року;
3. Професійна компетентність - наявність у керівника НВА та внутрішніх аудиторів банку достатніх знань, навичок і досвіду, необхідних для проведення аудиту всіх сфер діяльності банку, ризиків, які притаманні діяльності банку. Керівник НВА відповідає за наявність у внутрішніх аудиторів достатньої кваліфікації та навичок. Навички повинні включати здатність проведення аудиторських перевірок різноманітної складності, які необхідно виконувати в результаті впровадження в банках нових продуктів та процесів, сприяючи їх удосконаленню.
  - 3.1. Професійна компетентність залежить від здатності внутрішніх аудиторів збирати і розуміти інформацію, вивчати та оцінювати аудиторські докази, кваліфіковано та конструктивно спілкуватись із працівниками банку. Ці якості повинні поєднуватись з відповідними методологіями, інструментарієм та знаннями методів аудиторської перевірки (аудиту).
4. Належна професійна ретельність - уміння внутрішнього аудитора під час виконання завдань внутрішнього аудиту проявляти старанність, сумлінність та застосовувати професійні навички, стандарти внутрішнього аудиту. Внутрішній аудитор повинен бути особливо уважним щодо оцінки ефективності процесів управління значними ризиками, які можуть вплинути на діяльність банку.
  - 4.1. Внутрішній аудитор повинен проявляти належну професійну ретельність з огляду на:
    - досягнення цілей аудиторського завдання;
    - складність, суттєвість або значущість питань, до яких застосовуються аудиторські процедури;
    - імовірність значних недоліків та порушень, шахрайства або невідповідності діяльності банку вимогам законодавства України.
  - 4.2. Керівник та працівники НВА повинні демонструвати професійну компетентність та належну ретельність.
5. Професійна етика - дотримання внутрішніми аудиторами Кодексу поведінки (етики) Банку, принципів міжнародного кодексу етики, а також недопущення розголошення та використання з вигодою для себе чи для третіх осіб інформації про діяльність Банку, яка становить банківську та комерційну таємницю.